

Klein Jantje

Onze carnavalsstad zit nu vol met prinsen. Maar waar is de koning? Die komt gewoon onaangekondigd op bezoek. En geen officieel ontvangstcomité dat de koning binnenhaalt. Hij doorzoekt zijn eigen rijk en zorgt zelf voor zijn verdediging. Het kleine winterkoninkje staat zijn mannetje wel.

Foto: Saxifraga-Iztok Skornik

Met zijn 9 of 10 centimeter lengte is de winterkoning een van de kleinste vogels van Nederland. Het is echt geen zielig vogeltje. Hij wordt ook Klein Jantje genoemd en lijkt daardoor wel extra fel te zijn. Hij kan zingen als de beste. Je kunt je bijna niet voorstellen dat de harde trillende en rollende zang uit zo'n klein vogellijfje komt. Het klinkt ver en ook in de winter is het te horen in bossen, heggen, parken en tuinen. Is hij daardoor dan de vogelkoning in de winter? Het verhaal gaat dat de winterkoning de strijd om het koningschap heeft gewonnen van de arend, tijdens een potje zo hoog mogelijk vliegen. De arend zeilde omhoog en het winterkoninkje had zich stiekem in zijn veren verstopt. De arend dacht dat hij gewonnen had, en op het hoogste punt vloog de nog fitte winterkoning uit de arendveren nog een stukje hoger. Zo werd hij winnaar en koning van de vogels.

Een winterkoning is zeker geen vriend van Koning Winter. Hij kan ontzettend slecht tegen heel strenge winters. In zulke dramatische tijden kan de helft van alle winterkoningen in Nederland sterven. Gelukkig komen ze er ook weer heel snel bovenop, want het mannetje maakt echt werk van de voortplanting. In zijn territorium bouwt hij meerdere nesten van bladeren, gras en mossen.

Het is een mooie bolvormige woning met een zijingang. Het nestje zit verstopt in dichtere begroeiing, zoals in heggen, klimop, boomstronken en boomholten. Het mannetje levert alleen cascowoningen op. Hij nodigt soms meerdere vrouwtjes uit om naar zijn huizen te komen kijken. Zij mogen er een uitzoeken. Is de nestkeuze gemaakt, dan gaan ze het naar eigen smaak van binnen afwerken en inrichten. Eén man kan dus meerdere bewoonde nesten in zijn gebied hebben. Ieder vrouwtje broedt de vijf tot zeven eitjes alleen uit. Daarna komt de man helpen bij het voeren van de jongen. De door het vrouwtje afgekeurde nesten zijn niet voor niets gebouwd; die doen nog dienst als speel- of slaapnest.

De winterkoning doet het goed in Nederland met wel zo'n half miljoen broedparen. De meeste broedvogels blijven ook in de winter in ons land. Ook in de stad Tilburg en omliggende dorpen zijn ze te vinden. Ze wensen wel graag onderbegroeiing om daarin insecten en spinnen te vangen. In de winter worden ook minder geschikte plekken, zoals kleine stadstuintjes, door winterkoninkjes bezocht. Voor een deel zijn dit gasten uit Noord-Europa en verder rondzwerfers. In mijn tuin scharrelt er nu ook een rond. Met zijn heel dunne en fijne snaveltje peutert hij regelmatig in de kolonie wolluizen in de appelboom. Blijkbaar levert die plakkerige boel nog wat lekkere hapjes op. Raakt hij opgewonden, dan steekt hij zijn staartje recht omhoog. Door zijn onrust is hij er meestal ook ineens vandoor. Het lijkt dan meer op een bruin bolletje, dat vliegend in een rechte lijn de beschutting opzoekt. Wil je genieten van zijn fijne bruingestreepte verenpak, dan moet je Klein Jantje van dichtbij bespieden.

Het programma van het bezoek van koning Willem Alexander aan Tilburg lag op straat. Het is nu afwachten waar hij eind april opduikt. Voorlopig kunnen we dagelijks genieten

van onze vogelkoning. In de parken blijft hij zitten schetteren, maar in vele tuintjes is de winterkoning al ruim voor het koningsfeest stilletjes in de nacht vertrokken naar andere streken.

Rob Vereijken
februari 2017